

Berga kyrka 200 år

I samband med gudstjänsten 28 november 2021, första advent, uppmärksammade vi kyrkans 200 års jubileum.

I denna folder kan du läsa om kyrkans historia.

Den gamla kyrkan, troligen uppförd på 1200-talet, låg som de flesta av er säkert vet alldeles här bredvid. Anledningen till att man diskuterade att bygga en ny kyrka var att den man hade var för liten. Det finns protokoll som visar att redan 1755 klagade man på trängseln i kyrkan. Det fanns emellertid många som ville ha kvar sin gamla sockenkyrka och man argumenterade för att genom en utbyggnad få en större kyrka.

Frågan om kyrkbygge avgjordes slutligen vid sockenstämman den 26 februari 1815. Beslutet blev då att man skulle bygga en ny kyrka alldeles intill den gamla. Man beslutade också att hos Kungl. Maj:t anhålla om rikskollekt, som bidrag till kostnaden för den nya kyrkan. Ansökan beviljades och resultatet blev 3300 riksdaler. Vilket betraktades som ett bra resultat. I kyrkokassan hade man 592 riksdaler. Det gjorde att sockenborna kom undan med en uttaxering av 4 shilling banco för varje man och 2 shilling banco per kvinna i fyra år. Männen fick dessutom utföra dagsverken med en karl från varje gård enligt en av klockaren uppgjord lista.

När man väl beslutat att bygga en ny kyrka uppstod nya diskussioner. Den ritning till ny kyrka i Berga som kom från Kungl. Maj:t vann inte församlingens gillande. Man tyckte att kyrkan skulle bli för stor och kostsam att bygga. Därför skriver man på nytt till majestätet och argumenterar för att få bygga en mindre kyrka.

Man hänvisar till församlingens begränsade ekonomi och att bygden lider brist på alla olika byggnads-material som "från aflägsne orter måste anskaffas". I den av Kungl. Överintendentämbetet år 1818 fick kyrkan och tornet de mått som församlingen önskade.

1819 revs den gamla kyrkan och material från rivningen kunde åter-användas vid uppförandet av den nya kyrkan. En provisorisk träkyrka uppfördes vid kyrkostallarna för att tjäna som gudstjänstlokal under tiden för uppförandet av den nya kyrkan.

Förutom att man tog tillvara på sten och rivningsvirke från den gamla kyrkan så fanns det värdefulla inventarier som bevarades och följde med till den nya kyrkan, som t. ex dopfunten, biskopsskulpturen och mariaskulpturen som alla är från 1200-talet och fortfarande finns att beskåda här i vår kyrka precis som Kristus på korset som också följde med från den gamla kyrkan. Man behöll också den gamla predikstolen från 1707, tillverkad av bildhuggare Röding i Växjö.

Länsbyggmästare Peter Österlöf från Varberg fick ansvar för bygget. Den 13 september 1819 började man lägga grunden till den nya kyrkan. På hösten 1821 hade kyrkbygget kommit så långt att man bestämde sig för att ta kyrkan i bruk. Men den var långt ifrån färdig. Det fanns inga bänkar på plats och gudstjänst besökarna fick stå under hela gudstjänsten. Arbetet med kyrkans inredning fortsatte och kyrkan inreddes med kyrkbänkar som gick från mittgången ända in till väggarna på sidorna. Några sidogångar fanns inte.

Fyra år senare, på pingstdagen 1825 hölls den egentliga invigningen av kyrkan. Den förrättades under högtidliga former av biskop Esaias Tegner.

Kyrkan stod nu färdig men man var ändå inte riktigt nöjd. Det klagades på att den var för mörk invändigt. Fönstren var för små, tyckte man. Det dröjde dock till 1853 innan fönstren fick sitt nuvarande utseende.

Berga nya kyrka hade saknat en orgel men samma år som läktaren byggdes om fick Carl Elfström i uppdrag att bygga en orgel. 1865 blev orgeln färdig och resultatet blev bra. Orgeln har under åren som gått blivit ombyggd och renoverad några gånger men den pampiga fasaden i nyklassicistisk stil är helt bevarad. 2006 installerades en digital orgel.

Sommaren 1895 togs den gamla tornöverbyggnaden bort och tornet fick den utformning som det har än idag.

Julen 1902 blev en jul att minnas. Hårda vindar på juldagens morgon gjorde att julottan blev sämre besökt än vanligt. Vindarna tilltog och på natten mot annandag jul kulminerade ovädret med orkanvindar över stora delar av södra Sverige. När stormen bedarrat kunde man konstatera att nästan hela taket på Berga kyrka blåst av. Taket var av plåt och i det närmaste nytt. Kyrkan hade tidigare varit täckt med takspån av ek, men när det nya tornet byggdes 1895 blev både torn och kyrka täckta med plåt. I tidningen kunde man läsa att massor av skog hade fällts av stormen och tre ladugårdar i Berga socken hade blåst omkull.

Söndagen den 23 oktober 1904 drabbades kyrkan åter igen av naturens krafter. Det var som vanligt gudstjänst i Berga kyrka. Under psalmen före predikan hördes plötsligt ett mullrande dån, kantorn märkte att han hade svårt att träffa tangenterna,

ljuskronorna svängde fram och åter. Bänkarna skakade och kyrkklockorna började ringa. Pastor Sjöborg rusade ut ur kyrkan och allt folket följde efter. Väl ute ur kyrkan kunde man se en spricka i tornmuren från grunden ända upp till taköverbyggnaden. Också i själva kyrkväggen var det sprickor. Enligt samtida mätresultat från England och Tyskland var magnituden på jordskalvet 5,4. Epicentrum låg i Skagerak. Det är det kraftigaste jordskalvet som någonsin registrerats i Sverige.

1921 första söndagen i advent firades kyrkans 100-års jubileum med en högtidlig vesper gudstjänst. Kyrkan var fullsatt. Till minne av att hundra år förflutit sedan kyrkan byggdes sattes en minnessten in i muren över dörrarna i kyrkan. Där kan man bl.a. läsa att Carl XIV Johan var kung när kyrkan byggdes.

Kyrkan har naturligtvis renoverats vid många tillfällen. Texten på valvbågen "KOMMEN: TY ALLT ÄR NU REDO" tillkom vid renoveringen 1909. Vid renoveringen 1924 dekorerades valvet över absiden med den målning som finns i kyrkan idag.

Efter hand som tiden gick märkte man förskjutningar i södra kyrkväggen och 1924 uppfördes sex stödpelare. 1967 vidtogs samma åtgärd vid den norra kyrkväggen och samma år beslutade man att täcka kyrkans tak med kopparplåt.

Kyrkoherden i pastoratet bodde sedan 1500-talet i Vittaryd. Historieskrivningen är att herden, då han bodde intill stora landsvägen i Prästtorp, "alltför mycket besvärades av danska knektar som gjorde påhälsningar, varvid de togo hans tionde och övrigt och att han därför utsåg det mera avsides liggande Vittaryd till bostad". År 1565 härjades Berga kyrka av danskarna och prästgården brändes ner.

Vid en pastoratsreglering 1919 flyttades kyrkoherden till Berga och en ny prästbostad uppfördes och stod färdig 1922.

1921 första söndagen i advent firades kyrkans 100-års jubileum med en högtidlig vesper gudstjänst. Kyrkan var fullsatt. Till minne av att hundra år förflutit sedan kyrkan byggdes sattes en minnessten in i muren över dörrarna i kyrkan.

Där kan man bl. a. läsa att Carl XIV Johan var kung när kyrkan byggdes.

Idag firar vi att det är 200 år sedan kyrkan togs i bruk. Då tycker vi i församlingsrådet i Berga att det kan vara på sin plats att minnas de präster som tjänat vår församling under de gångna åren. Därför har vi gjort en sammanställning över de komministrar och kyrkoherdar som tjänstgjort under dessa 200 år.

Konstnär: Johan Thelin

Text: Arne Johansson (Faktaunderlag: Boken om Bergabygden och Minnesskriften Berga kyrka 100 år)

Foto i foldern: Berga pastorat